herpy

KAMELEONER

Canopy Chameleon

Furcifer willsii

Furcifer willsii er et lite, grønt kameleon fra de fuktige fjellskogene i det sentrale østlige Madagaskar. Hannen bærer to parallelle, oppoverbøyde neseutvekster som hunnen mangler. Arten er følsom, krever kjølig og fuktig luft, skygge og mye vann, og den holdes bare sjelden.

Familie: Chamaeleonidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-17 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**2-3 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 90 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Varmeplass	**26-28 °C**
Temperatur, natt	**12-18 °C**
Luftfuktighet	**65-100 %**
Vann	**Ingen vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**6-23 egg**
Inkubasjon	**150-400 dager** ved 20-25 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Furcifer willsii hører med en samlet lengde på 15-17 cm til de små kameleonene. Hannen har to tydelige, parallelle og oppoverbøyde neseutvekster som helt mangler hos hunnen. Hannen er grønn med en tynn hvit stripe langs siden og hvite lepper. Hunnens farger skifter mer, fra gulgrønn til mørkebrun, og drektige hunner får klare gule eller hvite prikker. Begge kjønn har en hvit linje langs bukkammen.

Slektsnavnet *Furcifer* betyr gaffelbærer på latin. Arten ble beskrevet i 1890 av Albert Günther som *Chamaeleon willsii* og er oppkalt etter misjonæren James A. Wills, som bodde i høylandet på Madagaskar, og fra hvis samling de første dyrene stammet. Den nordlige *F. petteri* ble tidligere regnet som en underart, men er i dag en selvstendig art.

Selv om arten er liten, er den følsom og biter gjerne etter en finger. Mindre aggressive dyr løper ofte raskt opp og ned en grein de blir tilbudt. Avl i fangenskap er nesten ikke beskrevet.

Utbredelse og leveområde

Furcifer willsii finnes bare på Madagaskar, hovedsakelig i fjellskogene i den sentrale østlige delen av øya. Kjente lokaliteter er blant annet Andasibe med Analamazaotra og Mantadia, Anjozorobe-Angavo-korridoren og Ranomafana, og mot sør er arten funnet i Andringitra-massivet. Den lever opp til omtrent 1.200 m høyde.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktig, tett primærskog og sees nesten aldri i sekundær vegetasjon. Den foretrekker de tette delene av skogen med slanke trær, der underskogen er dekket av bregner og mose, og den sitter ofte høyt oppe i trekronene.

Klimaet rundt Andasibe, 900-1.250 m over havet, er kjølig og svært fuktig. I regntiden (november-april) er månedsgjennomsnittet 22-24 °C, og dagene når 26-27 °C. I den kjølige tørketiden fra mai til oktober er gjennomsnittet 19-22 °C, og dagene når 23-25 °C. Temperaturen kommer sjelden over 30 °C og bare i solflekker. Nettene er kjølige, særlig i tørketiden, der 10-15 °C er det normale. Luftfuktigheten er høy hele året: i regntiden regner det nesten daglig, og i tørketiden minst annenhver dag.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Furcifer willsii*. Klimaet i utbredelsesområdet er kjølig og fuktig: dager på 23-27 °C, netter på 10-20 °C og regn mesteparten av året. *Furcifer lateralis* lever i samme del av Madagaskar, er langt bedre kjent i terrariet og har lignende krav, men tåler mer varme. Tall som ikke er kjent for *F. willsii*, er lånt fra den.

Et voksent dyr skal ha et terrarium på minst 45 × 45 × 90 cm (lengde × bredde × høyde). Målet er et anslag ut fra artens størrelse og levevis i trekronene, og høyden er viktigst. Dyret holdes alene.

Arten er sky og trenger tett dekning. Et glassterrarium med nettinglokk holder bedre på fuktigheten enn et rent nettingterrarium, men luften må ikke stå stille, så det skal være ventilasjon både oppe og nede. Innred med mange tynne greiner, lianer og tette, løvrike planter, slik at dyret kan trekke seg helt tilbake i skygge. Bruk ugiftige planter som ficus, pothos og bregner. Et avløp i bunnen gjør det enkelt å bli kvitt store mengder vann.

TEMPERATUR

Arten kommer fra kjølige fjellskoger og tåler varme dårlig. Dagtemperaturen skal ligge på 20-25 °C med en mild solplass på 26-28 °C på en gren like under lampen, målt med et IR-termometer. Ingen del av terrariet må komme over 28 °C. Om natten skal temperaturen falle til 12-18 °C. Et tydelig fall mellom dag og natt er viktig.

I naturen veksler en varmere regntid med en kjøligere tørketid. Gi derfor gjerne et par måneder med kjøligere dager omkring 19-22 °C og kalde netter. En egentlig vinterdvale er ikke dokumentert. Heng lampene høyt og bruk termostat, slik at terrariet aldri blir overopphetet. Er dyret mørkt, gjesper det, eller sitter det nederst i terrariet, er det for varmt.

Les mer: Varme og temperatur Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være høy hele året: omtrent 65-80 % om dagen og 90-100 % om natten. Arten drikker dråper fra blader og greiner, ikke av en skål. Sprøyt terrariet grundig morgen og kveld, og la et drypp-anlegg gå i flere timer om dagen. En forstøver kan holde luften fuktig om natten.

Blader og greiner skal kunne tørke mellom sprøytingene, ellers kommer det mugg. Hold luften i bevegelse. Nye dyr er ofte uttørket og skal ha rikelig med vann de første ukene.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv, men lever i tett skog med skygge og halvskygge. Gi 12 timer lys om dagen med et T5-rør over hele terrariets lengde.

UVB anbefales. UV-behovet er ikke målt for arten, og sone 2 er et anslag ut fra leveområdet i tett skog. Det svarer til en UV-indeks på høyst omtrent 1-2 på den høyeste greinen og skygge lenger ned, slik at dyret kan velge. Et svakt T5 HO-UVB-rør over nettingen passer, og indeksen måles med en UV-måler. Skift røret etter produsentens anvisning.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Furcifer willsii er insektspisere. Gi små, varierte insekter: små sirisser, små kakerlakker, bananfluer og møll. Flyvende insekter er et godt supplement.

Unger fôres hver dag, voksne annenhver dag. Støv fôrdyrene med kalk med litt D3 og vitaminer, og gi insektene et næringsrikt fôr ett til to døgn før fôringen. Hunner må ikke overfôres, for det gir store kull som tærer på dem.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er sky, følsom og nervøs. Den skal ikke håndteres og biter gjerne etter en finger. Hold dyret alene, og sett terrariene slik at hanner ikke kan se hverandre.

Stress viser seg som mørke, raskt skiftende farger, gaping og fluktforsøk. Gi ro, tett dekning og faste rutiner, og la et nytt dyr være i fred de første ukene.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen kjennes på de to parallelle neseutvekstene, som hunnen ikke har. Hunnenes farger skifter mer, fra gulgrønn til mørkebrun. Alder og størrelse ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert.

PARRING

Avl i fangenskap er nesten ikke beskrevet. Paringen følger trolig mønsteret hos andre *Furcifer*: sett en paringsvillig hunn inn hos hannen, og ta henne ut igjen hvis hun avviser ham. Drektige hunner får tydelige gule eller hvite prikker. Formeringssesongen i naturen er ikke dokumentert.

EGGLEGGING OG KULL

Kullstørrelsen er ikke dokumentert. Tallene i boksen gjelder *F. lateralis*, som er litt større, så kullene er trolig mindre. Gi hunnen en dyp beholder med fuktig jord der hun kan grave en gang og legge eggene i bunnen.

INKUBASJON

Rugetiden er heller ikke dokumentert; tallene i boksen (20-25 °C og 5-13 måneder) gjelder *F. lateralis*. Mange *Furcifer* har egg med en hvileperiode i fosterutviklingen, så rugetiden kan bli lang, og eggene må følges nøye. Bruk fuktig vermikulitt.

OPPDRETT AV UNGER

Oppdrett er ikke dokumentert. Ungene er selvstendige fra klekkingen og stelles som de voksne, bare i mindre skala: i et høyt, tett beplantet terrarium med kjølig, fuktig luft og små insekter hver dag.

Helse og vanlige feil

Typiske problemer og feil i stellet:

- Uttørking, særlig hos nye dyr de første ukene.
- Varmestress, hvis terrariet er for varmt. Arten tåler ikke høye temperaturer.
- Innvollsorm og andre parasitter hos villfangede dyr. La dyret falle til ro, og få så en avføringsprøve undersøkt hos en veterinær med erfaring med reptiler.
- Luftveisinfeksjoner ved stillestående luft.
- Beinskjørhet (MBD) ved for lite UVB og kalk.
- Mugg når blader og greiner er våte hele døgnet.

Et friskt dyr har åpne, klare øyne, holder godt fast om greinen og spiser. Kontakt en veterinær med erfaring med reptiler hvis dyret ikke spiser, går ned i vekt, sitter mørkt og sløvt eller puster med åpen munn.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.